

Oosterbeek, vrijdag 15 september 2006

Thema “Europa”

Samenvatting van de voordrachten

De officiële opening van de Conferentie werd verricht door de Britse Ambassadeur Zijne Excellentie Mr. **Lyn Parker**. Hij sprak ondermeer over het succes van de Europese Unie, waardoor nieuwe Europese oorlogen letterlijk onvoorstelbaar zijn geworden.

De kracht die nodig was om oude vijandbeelden te overwinnen is voor velen van ons niet direct herkenbaar meer: de meesten van ons weten van de laatste Wereldoorlog slechts vanuit indirecte ervaring en vanuit de overlevering van ouders, grootouders en andere ouderen in onze omgeving. Mr. Lyn Parker noemde als concrete en persoonlijke ervaring van het overwinnen van oude vijandbeelden zijn tijd op Cyprus waar hij – nog maar kort na de oorlog op de Falkland Eilanden - getuige was van een vredesoperatie van Argentijns –Britse troepen die zij aan zij de orde op het eiland bewaarden. Hij wees erop dat met de moderne vredesoperaties de inzet van militairen na de Wereldoorlog sterk is veranderd. Toch blijft het gebruik van geweld soms noodzakelijk: het is en blijft nodig dat wij bereid zijn om voor onze democratische verworvenheden en vrijheid te vechten.

De Inspecteur Generaal der Krijgsmacht luitenant-generaal **Ad van Baal** sprak daarna over de noodzaak om gebeurtenissen uit het verleden zodanig te blijven herinneren, dat zij voor ons relevante lessen voor de toekomst bieden. Voor Nederland betekent dit allereerst de erkenning dat ons land in 1940 te zwak was om weerstand te bieden aan de agressie van Nazi Duitsland en dat het een onvoorstelbaar grote inspanning heeft gekost om deze agressie uiteindelijk te overwinnen. De Slag om Arnhem is hiervan een duidelijk voorbeeld.

Hoewel onze soldaten van vandaag met andere opdrachten voor andere uitdagingen worden geplaatst, is en blijft hun inzet vergelijkbaar. De grote les van de Tweede Wereldoorlog in het algemeen en van Arnhem in het bijzonder is dat de wereldgemeenschap zich geen nieuwe ‘Bridge too Far’ kan en mag veroorloven. Dit vraagt om eendrachtig en daadkrachtig optreden van onze Verenigde Naties. In het besef van deze noodzakelijke “unity and resolve” vormen de militaire inzet en opoffering uit het verleden bouwstenen voor een solide ‘Bridge to the Future’.

Rolf Baumgärtel, Generaal Majoor van het eerste Duits- Nederlandse Korps te Münster, hield zijn voordracht ondermeer over het ontstaan van de NAVO en de hiermee samenhangende vergaande multinationale integratie van de militaire troepenmachten na de Tweede Wereldoorlog. Het feit dat iets dergelijks na de Eerste Wereldoorlog niet, maar na de Tweede Wereldoorlog wel gebeurde was te danken aan het feit, dat aan het eind van de veertiger jaren een bipolaire wereld ontstond tengevolge van de Koude Oorlog. De landen van West-Europa hebben zich verbonden om de dreiging vanuit het Oostblok te weerstaan. Onder Konrad Adenauer heeft dit geleid tot de – aanvankelijk binnen de Bondsrepu-

blik Duitsland zeer omstreden - herbewapening van West-Duitsland. De dreiging van het Warschau Pakt was aanvankelijk het cement dat de multinationale familie bij elkaar hield, maar uiteindelijk zijn het juist de gedeelde sociale normen, waarden en overtuigingen geworden. In het begin van de jaren negentig, na de val van de Muur, is het programma "Partnership for Peace" van groot belang geweest, waarbij de eerdere tegenstanders van het Warschau Pakt partners en bondgenoten werden in nieuwe gezamenlijke vredesmissies. Zoals eerst was gebeurd met West-Europa in de jaren vijftig, zo groeide nu in de jaren negentig geheel Europa tot een eenheid in militaire zin. Een eenheid die vandaag de strijd met het internationale terrorisme aangaat. In 1995 ontstond het eerste Duits-Nederlandse Korps, dat als motto heeft "Communitate Valemus": samen zijn we sterk.

'Anders-Globaliste' **Susan George** begon met de vaststelling, dat Europa in de afgelopen eeuwen zowel het slechtste als het beste in de mens heeft laten zien: tegenover de barbaarse Wereldoorlogen, de Holocaust, het kolonialisme en de slavernij staan vrijheid van meningsuiting, democratie, creativiteit en grootse cultuuruitingen in muziek, literatuur, toneel en de beeldende kunsten. Kijkend naar vandaag en vooral kijkend naar de toekomst stelde Susan George dat Europa het enige rolmodel voor een duurzame wereldorde bezit: noch de Verenigde Staten, noch China kunnen volgens haar het economisch-politieke model en het ecologische model bieden om een wereld te scheppen van vrede

en veiligheid, van rechtvaardige inkomensverdeling en van verantwoorde omgang met onze planeet. Bij uitstek Europa bezit de nodige financiële, culturele, democratische en demografische kracht. In de afgelopen decennia zijn de Verenigde Staten meer en meer onder invloed gekomen van het neoliberale respectievelijk neoconservatieve gedachtegoed, dat ons juist de verkeerde richting instuurt: grotere verschillen tussen arm en rijk en een volledig gebrek aan respect voor de planeet en haar leefklimaat. Ook China laat ons vooral de slechtste aspecten van de combinatie van kapitalisme en communisme zien.

Europa zal haar – overigens zeer kleine – kans moeten grijpen om de noodzakelijke rol te spelen van wegbereider en rolmodel voor een nieuwe Wereldorde. Momenteel dreigt ook binnen Europa het neoliberale gedachtegoed de overhand te krijgen, waarmee juist de afbraak van solidariteit en het verlies van waarden van de welvaartstaat en democratie gepaard dreigen te gaan. Onder het motto van veiligheid en bescherming tegen het terrorisme komen onze centrale normen en waarden onder druk te staan. Maar - zo citeerde zij Benjamin Franklin - : "People, who give up freedom for security, deserve neither freedom nor security". Europa met haar kleinere verschillen tussen arm en rijk, haar historisch gegroeide solidariteit, haar werkelijk diep gewortelde democratie, haar relatief goede betrekkingen met de Derde Wereld en haar respect voor het leefklimaat in brede zin, dat Europa zal juist nu haar unieke rol in de wereld moeten oppakken. Juist de Europese burgers moeten hier bij hun nationale regeringen voor in het geweer komen, bijvoorbeeld voor het beter uitwerken van de Europese grondwet.

In zijn voordracht stelde **Jan Terlouw** vast dat het verklaarbaar is dat er in mensen geweld schuilt: wij komen voort uit de natuur en de natuur is gewelddadig en a-moreel. Maar het verstand staat stil bij het feit, dat mensen op zulke grote schaal conflicten uitvechten en elkaar anoniem vernietigen. Het veranderen van de aard van de mens lijkt onbegonnen werk en het wegnemen van de oorzaken van conflicten – zoals de ongelijke verdeling van armoede en rijkdom, de overbevolking, de beschikbaarheid van goedkope energie – is een zaak van zeer lange adem. Wij moeten instrumenten ontwikkelen, waardoor het voor regeringen moeilijk wordt om conflicten te laten uitgroeien tot oorlogen. Zo is de VN weliswaar een log orgaan, maar zij bereikt wel iets: dankzij dit soort instituties wordt tijd gewonnen, overleg afgedwongen en wordt de wereldopinie gemobiliseerd. De aard van de mens kunnen wij niet veran-

deren; wel kunnen we de mens meer inzicht geven in die aard. In het wezen van de mens schuilt ook rede, rationaliteit en compassie. Hiermee is het recht de belangrijkste verworvenheid van de mens. Zonder wet, ordening en zelfbeheersing kan al het andere - economie, wetenschap, kunsten – niet tot stand komen, niet functioneren. Zonder de wet, zonder de democratische verworvenheden, vallen wij onthutsend snel terug naar primitief gedrag. Terlouw bepleit onderwijs in het recht op alle scholen.

Bij de mislukte Slag om Arnhem is begrip gegroeid tussen burgers en militairen. Wellicht juist doordat de strijd te midden van burgers werd gevoerd, is het besef gegroeid van de armzaligheid van oorlogvoeren. Daarmee kan een brug naar de toekomst worden geslagen.

Aan het eind van zijn voordracht las Jan Terlouw een eigen kort verhaal voor: “Het kind en de soldaat”.

Tijdens het panelgesprek kwam onder andere de vraag aan de orde over het gewicht van religieuze overtuigingen bij conflicten. Susan George stelde vast dat oorlogvoeren over een verschil van inzicht over wat er met ons na de dood gebeurt wel ontzettend onzinnig lijkt. Overigens deelden de panelleden de mening dat religie vaak als reden voor conflicten wordt aangevoerd, maar dat in veel gevallen volstrekt andere, veelal economische, factoren de echte oorzaak van conflicten zijn.

Ook **Geert Mak** onderstreepte dit punt. **Fred van Iersel** wees op het belang van religie in andere zin: op hetgeen hij noemde ‘remembering the future’, op de noodzaak om ons bewust te blijven van de spirituele waarden waar onze religies voor staan. Juist deze waarden vormen een richtinggevend perspectief voor het met elkaar bouwen aan een brug naar de toekomst.

